Museu de Ciències Naturals de Barcelona

Centre de Documentació

Memòria 2020

Contingut

1. Presentació 2
2. Processos estratègics 3
2.1. Projectes anuals 3
2.2. Pressupost 3
2.3. Desenvolupament de la col·lecció 4
2.3.1. Monografies 4
2.3.2. Publicacions periòdiques 4
2.3.3. Mapes 5
2.3.4. Audiovisuals 5
2.3.5. Esporga 5
2.4. Cooperació 6
2.5. Equip 8
2.5.1. Formació 9
2.5.2. Publicacions 9
2.6. Comunicació i difusió 10
2.6.1. Activitats 10
2.6.2. Internet i xarxes socials 11
3. Processos clau - productes 16
3.1. Guies de lectura 16
3.2. Novetats bibliogràfiques 16
3.3. El Llibre del Mes 16
3.4. Documuseus 18
4. Processos clau – serveis 19
4.1. Informació i atenció al públic 19
4.2. Préstec 23
4.3. Reproducció de documents 24
4.4. Suport a la recerca i a la difusió científica 26
4.4.1. Control i difusió de la producció científica institucional 26
4.4.2. Suport al personal investigador 27
4.4.3. Suport a la difusió de publicacions 27
4.4.4. Suport al Departament de Col·leccions 29
5. Processos de suport 30
5.1. Distribució de les publicacions del Museu 30
5.2. Conservació i emmagatzematge 30
5.3. Processament del fons documental 30

1. Presentació

Mai no hauríem imaginat que començaríem una memòria anual lamentant el daltabaix que ha suposat per a tota la humanitat un fet com la pandèmia de la Covid 19. A més dels demolidors efectes globals en la salut i econòmics, el món de la cultura no en va quedar al marge.

El mes de març va començar un confinament que va obligar a tancar al públic totes les dependències del Centre de Documentació i al personal, a treballar des de casa. Això va suposar un canvi de paradigma: havíem de continuar atenent les necessitats d'informació d'uns usuaris que, igual que nosaltres, no podien accedir al Museu. Havíem de ser més creatives i més innovadores per aconseguir que qualsevol ciutadà amb accés a Internet pogués aprofitar els nostres recursos.

Així, vam incrementar la nostra presència a les xarxes socials de manera exponencial, aplicant els nostres coneixements i la visió global de les fonts especialitzades per publicar continguts adreçats tant al públic no expert com al més especialitzat. I vam reeixir acceptablement: si durant els mesos de març a abril de 2019 vam servir 7.410 reproduccions, els mateixos mesos de 2020 en vam subministrar 6.586. En aquest sentit, la impossibilitat d'accedir als fons impresos va posar de manifest el valor creixent dels serveis en línia i de la cooperació interbibliotecària.

A començaments de juny vam reobrir la Biblioteca amb l'horari habitual i el 3 d'octubre la Mediateca només els caps de setmana i festius, amb uns protocols rigorosos per assegurar la salut tant del personal com de la ciutadania, basats en la normativa i les recomanacions d'organismes nacionals com ara la Generalitat, estatals, com el CSIC i internacionals com el REALM Project (Reopening Archives, Libraries and Museums).

D'altra banda, treballar des de casa, sense les interrupcions i l'estrès inherents al tràfec quotidià en el Museu ens va regalar temps per avançar en projectes que teníem aturats i engegar-ne de nous. En són exemples la col·laboració amb la Biblioteca de Catalunya per millorar i completar els nostres registres dins el Catàleg Col·lectiu del Patrimoni Bibliogràfic, o la revisió i millora de determinats camps de la base de dades de l'Arxiu Històric.

De l'experiència del confinament en vam treure dues conclusions que sens dubte marcaran el rumb del Centre de Documentació:

- La importància d'incrementar la col·lecció digital i de donar accés als seus continguts
- La conveniència de millorar la visibilitat

Canviant de tema, el 2020 finalment es va donar el tret de sortida a la llargament anhelada reunió de les biblioteques de Zoologia i de Geologia. El nou equipament, que s'instal·larà en la planta baixa d'un remodelat Museu Martorell, permetrà transformar una biblioteca del segle XIX en un centre cultural al servei de la ciutadania del segle XXI. Així doncs, una part dels nostres esforços es va adreçar a revisar i actualitzar amidaments i a preparar la metodologia del trasllat de les col·leccions.

2. Processos estratègics

2.1. Projectes anuals

La major part dels projectes desenvolupats es consideren **estables** perquè asseguren el funcionament del Centre de Documentació i estan dotats de pressupost propi. Les accions i resultats que se'n deriven estan explicades al llarg de la Memòria.

- Adquisició de monografies i renovació de subscripcions
- Personal extern: auxiliars d'atenció al públic de la Mediateca i suport global a la gestió del Centre de Documentació
- Conservació: Compra de material fungible per a necessitats específiques: fundes i carpetes de paper i plàstic lliure d'àcids, CD-R imprimibles, tires de prevenció de furts, fitxes de registre de revistes, suports de presentació per a llibres, estoigs per a material àudio i vídeo, cintes de retolació electrònica...
- Formació del personal: assistència a cursos i congressos
- Enquadernació
- Digitalització
- Tractament dels arxius Històric i Fotogràfic
- Repositori institucional

2.2. Pressupost

Pressupost 2020	**122.304,82 €**
Subscripcions i compra de llibres	13.100 €
Material fungible	600 €
Congressos i cursos	2.000 €
Restauració Llibre Antic	7.000 €
Tractament Arxius	8.200 €
Digitalització	7.300 €
Llicència RECERCAT	2.100 €
Llicència ATOM	1.200 €
Personal extern	80.804,82 €

Ingressos

Directes	
Fotocòpies + PI[1]	101 €
Indirectes	
Donació, obsequi i intercanvi de monografies	1.466,19 €
Donació, obsequi i intercanvi de revistes	28.450,00 €
Obtenció gratuïta de documents	796,25 €
Total	**30.813,44 €**

[1] Les sigles PI corresponen a Préstec Interbibliotecari. Els ingressos per aquest concepte provenen de les tarifes que paguen les biblioteques que ens demanen documents en préstec i que no pertanyen a la Xarxa CSIC.

2.3. Desenvolupament de la col·lecció

2.3.1. Monografies

Registres a 31/12/2020: 19.277

Incrementnt 2020: **214**

Biblioteca: **119**

Jardí Botànic: **8**

Mediateca: **87**

Procedència

Donació + obsequi:	**55**
Adquisició:	**157**
Intercanvi:	**2**
TOTAL:	**214**

Incorporacions Mediateca

Infantil: **35** Adults: **52**

Noves incorporacions

Amb el pressupost assignat vam poder comprar el 95 % de les desiderates registrades, corresponents a les peticions dels tècnics del Museu, les demandes del públic extern i la necessitat de reposar les baixes de la Mediateca: préstecs no retornats i documents malmesos per l'ús.
Si bé més del 90% dels documents obtinguts pels acords d'intercanvi de publicacions que mantenim amb museus i institucions de recerca d'arreu del món són revistes, també rebem catàlegs d'exposicions, o edicions commemoratives. Quan ho considerem pertinent, tractem com a llibres alguns números monogràfics de revista

2.3.2. Publicacions periòdiques

Registres a 31/12/2020	1.760
Nous títols	4
Baixes	6
Títols en curs	320
Subscripcions	28

Títols de revistes a 31/12/2020:	**1.760**
No es reben actualment	1.440
Es reben actualment	320
Per intercanvi i donació	289
Per subscripcions	31

Respecte de l'any anterior

Títols nous	4
Títols que es deixen de rebre	6

Mediateca

Total de revistes a 31/12/2020	**7**
Títols en curs	7
Subscripcions	7

2.3.3. Mapes

Catalogats 14 mapes.

Tenim un total de 1.211 mapes catalogats

2.3.4. Audiovisuals

No vam catalogar res.

2.3.5. Esporga

Degut a la complexitat del procediment i la falta de recursos, continuem sense dur a terme cap actuació relativa a l'esporga. Tanmateix, som molt estrictes a l'hora d'acceptar els obsequis i donacions, desestimant sistemàticament aquells en què els donants no ens autoritzen a incorporar a les col·leccions únicament els documents que compleixen els següents criteris:

Falten a les nostres col·leccions

↓

Relacionats directament amb les temàtiques del Museu

↓

No es troben en biblioteques del nostre àmbit amb les quals tenim acords de cooperació

Obsequis i donacions

Joandomènec Ros

Agrupem els documents acceptats i incorporats al catàleg en dos conjunts, llibres (75 exemplars) i revistes.

Llibres	Gairebé la totalitat són monografies sobre gasteròpodes, especialment opistobranquis, editades per museus i instituts de recerca d'arreu del món com per exemple la Linnean Society of London. 4 estan publicades entre 1880 i 1899. 14 entre 1900 i 1950 i de la resta el gruix data de la segona meitat del s. XX, tot i que n'hi ha algunes de les primeries del s. XXI. Abunden els números monogràfics enquadernats de revistes com ara els *Comptes rendus de l'Académie des Sciences* o les *Mémoires du Musée Royal d'Hist. Nat. de Belgique*. 13 d'aquestes monografies són fotocòpies enquadernades.

Revistes	Números solts, en ocasions sèries força completes de revistes com el *Bollettino malacologico*, *Iberus*, o *Journal of molluscan studies.*

Un tercer conjunt, consistent en duplicats, el vam repartir en diverses biblioteques de la xarxa RECIDA, amb el consentiment del Dr. Ros.

José Manuel Diéguez

Aquest usuari del Centre de Documentació va fer obsequi d'11 llibres de caire divulgatiu, tots de molt recent publicació. Estan catalogats i consultables a la Mediateca.

2.4. Cooperació

Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC)

Compartim catàleg i participem en el préstec interbibliotecari. Estem obligats a complir tots els requisits de manteniment i actualització de les bases de dades i recursos comuns de la Xarxa i a participar en els processos d'avaluació de resultats.

CRAI UB

El 10 de març el CRAI UB va publicar una entrada al seu blog fent esment de la nostra cooperació per a l'ús del Tesaurus UB (THUB) al nostre repositori de la recerca al RECERCAT. Com vam començar a fer el 2019, durant tot l'any vam anar proposant noves addicions de termes, sobretot relacionats amb famílies i ordres dels insectes. Quasi totes les propostes s'acceptaren, enfortint així la col·laboració "win-win" entre nosaltres (podem indexar amb profunditat els articles penjats a RECERCAT) i el CRAI de la UB (que pot anar fer créixer el seu tesaurus). A més,

fem notar que a les fitxes del THUB hi ha un enllaç que apunta a RECERCAT, de manera que podem obtenir més consultes per aquesta via.

Durant l'any 2020 es van donar d'alta 34 nous termes al THUB, la majoria dels quals relacionats amb artròpodes.

Red de Centros de Información y Documentación Ambiental (RECIDA)

Xarxa de centres de documentació i espais naturals protegits. Té la finalitat de promoure la coordinació i col·laboració entre els seus membres per millorar els serveis als usuaris.

El manteniment dels perfils a xarxes socials el fan els centres que en formen part i aquest any vam assumir aquesta funció durant juliol i agost. A més de crear un compte a Youtube per publicar els vídeos de la xarxa, vam gestionar els comptes de Twitter i Facebook, fent esment d'efemèrides i compartint continguts d'interès per a la xarxa.

Els dies 1 i 2 d'octubre vam participar en el Seminari anual d'aquesta associació, aquest any en format virtual. Cada centre va aportar un petit vídeo presentant un recurs d'informació; en el nostre cas va versar sobre la Guia Didàctica sobre Ciències Naturals, recentment actualitzada.

Vam participar en l'actualització de les guies "Guía Interpretación Ambiental", i "Guía de recursos educatives sobre cambio climático", revisant enllaços i aportant nous recursos. Ambdues es poden consultar a la web de RECIDA.

Com és habitual, vam atendre nombroses sol·licituds d'articles i d'informació bibliogràfica rebudes a la llista de distribució de correu-e.

DocAmbCat

Com a membres d'aquesta xarxa, participem en els actes organitzats en ocasió de la Setmana de la Natura. Més informació en l'apartat ***Difusió*** d'aquesta Memòria.

Departament d'Activitats i Educació MCNB

Participem en diferents projectes organitzats per aquest departament del Museu. Més informació en l'apartat ***Difusió*** d'aquesta Memòria.

Omnimus

En relació amb el projecte Omnimus de Bioexplora es va fer una reunió per determinar els continguts de la propera edició de la plataforma, sense canvis substancials. El representant de Nubilum ens mostrà com fer una feina de control d'autoritats i validació de registres.

IFLA

Vam participar en una enquesta per a la millora de la governança de la International Federation of Library Associations and Institutions. Miguel Navas és membre personal de la secció GIOPS (Government Information and Official Publications Section).

Grup Mineralògic Català

Fruit de l'acord amb aquesta entitat, comencem a catalogar a Dialnet les 2 revistes que publica.

MNAC

Organitzem conjuntament amb la Biblioteca Folch i Torres la **2a Jornada Ciència Oberta i Comunicació Científica**. Més informació en l'apartat ***Suport a la recerca*** d'aquesta Memòria.

Amb altres biblioteques especialitzades

Arran d'haver-nos conegut en el curs del COBDC *Avaluació de biblioteques*, la Biblioteca de l'Institut del Teatre, la de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i el Servei de Documentació d'Educació Ambiental de l'Ajuntament de Barcelona vam decidir treballar conjuntament per elaborar una proposta d'estadístiques bàsiques per a biblioteques especialitzades. Durant l'any ens van trobar de manera virtual en diverses ocasions.

SEDAC

El Servei de Documentació i Accés al Coneixement de l'Ajuntament de Barcelona ens proporciona els articles que no podem aconseguir de cap altra manera.

2.5. Equip

Per raons òbvies, el 2020 no vam acollir ni alumnes en pràctiques ni Pla d'Ocupació.

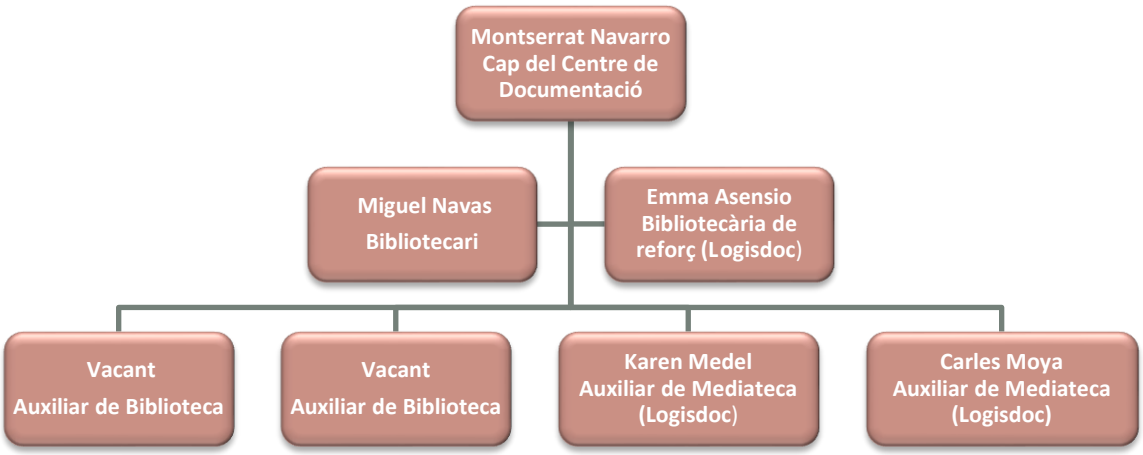

Amb els equipaments tancats i sense poder accedir al Museu, el personal de Mediateca immediatament es va involucrar en les tasques que el departament va continuar fent des de casa; comptar amb 2 persones més a l'equip ens va permetre, d'una banda, "rescatar" algunes de les tasques que teníem aparcades per falta de personal i de l'altra, incrementar sensiblement la presència a les xarxes

oferint recursos en línia de qualitat. Lamentablement, de maig a octubre se'ls va rescindir el contracte perquè l'objecte era literalment "l'atenció al públic de la Mediateca".

La col·laboradora Beatriz Alonso es va sumar al teletreball ocupant-se de seleccionar els llibres de la nostra col·lecció d'Antiquària que es troben en accés obert, tasca que ha revertit en la nostra participació a MuseuObert.

Des del minut 1 del confinament vam organitzar-nos través de la plataforma de treball col·laboratiu Trello i intensificant la comunicació per correu electrònic, telèfon i trobades virtuals.

Ens va resultar d'especial utilitat que l'Institut Municipal d'Informàtica proporcionés l'accés a les unitats de xarxa des de les estacions de treball particulars.

2.5.1. Formació

La comunicació assertiva en el rol del comandament / Ajuntament de Barcelona. 24 i 30 de març, 1 d'abril. Barcelona. (15 hores)

Gestió i avaluació de biblioteques / Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. 15 i 17 d'abril. En línia. (10 hores)

Webinar sobre l'ús de la plataforma web de la Biodiversity Heritage Library / Smithsonian Institution. 20 de maig. En línia. (1 hora)

Biblioteques i arquitectura / Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. Del 20 de maig al 17 de juny. En línia. (20 hores)

Intensiu Digital 2020 / Universitat de Barcelona. 17 de juny. En línia. (5 hores)

Programari Calaix per a exposicions virtuals / Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. 9 de juliol. En línia. (2 hores)

XVIII Seminario RECIDA (Red de Centros de Información y Documentación Ambiental) / Red RECIDA. 1 i 2 de novembre. En línia. (6 hores).

Jornada RACO: Qualitat i visibilitat de les revistes científiques / Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya. 20 i 27 octubre, 3 i 10 novembre. En línia. (6 hores)

4ª Jornada sobre Documentació Ambiental / Xarxa de Documentació Ambiental de Catalunya (DocAmbCat). 25 de novembre. En línia. (2h 15min)

Mapes mentals / Ajuntament de Barcelona. Departament de Desenvolupament. Del 2 al 24 de novembre. En línia. (47,40 hores)

Webinario Web of Science / Clarivate Analytics. 26 de novembre. En línia. (1 hora)

2.5.2. Publicacions

Navarro Codina, Montserrat ; Asensio Bestraten, Emma ; Medel, Karen ; Moya, Carles ; Navas-Fernández, Miguel. "El confinamiento del Centro de Documentación

del Museo de Ciencias Naturales de Barcelona: un reto y una oportunidad". Juliol de 2020. <http://hdl.handle.net/2072/376607>

Redondo, Sílvia; Navas-Fernández, Miguel. "II Jornada de Ciència Oberta i Comunicació Científica". *Blog del Museu Nacional d'Art de Catalunya*, 10 des. 2020 <https://blog.museunacional.cat/ii-jornada-de-ciencia-oberta-i-comunicacio-cientifica/>

2.6. Comunicació i difusió

2.6.1. Activitats

Visites guiades a la biblioteca

Per a *Explica'm Barcelona*:

Dilluns 24 febrer: 23 persones
Divendres 28 febrer... 25 persones

Per a l'IES Maria Espinalt:

Dijous 26 de novembre: 8 persones

Setmana de la Natura

Més de 180 organitzacions públiques i privades (com entitats ambientals, ajuntaments, parcs naturals, consorcis, escoles, biblioteques, etc.) es van sumar a la celebració de la 5a edició de la Setmana de la Natura organitzant activitats arreu del territori català.

Nosaltres vam instal·lar un gran arbre de cartró a la Mediateca on, a mode de fulles, vam penjar còpies de les cobertes dels llibres que tenim sobre arbres i boscos.

Notícia: https://museuciencies.cat/la-mediateca-del-museu-tambe-present-a-la-setmana-de-la-natura/

Fitxa de l'activitat: https://setmananatura.cat/2020/activitat/mostra-de-llibres-sobre-arbres/

PatchworkEvolutiu

En el marc de la cloenda de la 7a edició del projecte #PatchworkEvolutiu, amb una participació de 150 alumnes de 4t d'ESO de 4 centres educatius, el Centre de Documentació ca col·laborar en la revisió dels pòsters elaborats pels alumnes. Més informació i fotos a https://twitter.com/MCNBeducacio/status/1230086913094275072?s=20)

Sant Jordi

En ple confinament, el dia de Sant Jordi no es va poder celebrar de manera habitual. El Centre de Documentació va recomanar un total de 6 llibres sobre el concepte "Literatura" i sumant-se a la iniciativa del Gremi de Llibreters per

recomanar l'adquisició a llibreries de proximitat. Es pot consultar tot al fil corresponent a Twitter.

Setmana Internacional dels Museus

El 18 de maig, Dia Internacional dels Museus, davant la impossibilitat de realitzar actes presencials, molts museus, institucions, professionals i particulars es van bolcar a generar i compartir continguts online durant una setmana (la #MuseumWeek). Cada dia tenia un tema i etiqueta particular, i el Centre de Documentació va participar en dos d'aquests dies. Per una banda, el 12 de maig amb #CultureInQuarantineMW, amb una fotografia de Frida Kahlo, i per una altra, el 14 de maig (#MuseumMomentsMW) compartint una notícia sobre el llibre "Recordant bells temps" i una fotografia de l'Arxiu sobre l'elefant Avi.

També es va elaborar un butlletí especial DocuMuseus per a compartir els articles sobre museus posats en obert temporalment per l'editorial Taylor and Francis, i vam compartir activitats i webinars sobre museus i patrimoni.

2a Jornada sobre Ciència Oberta i Comunicació Científica

Aquesta 2a jornada la vam organitzar juntament amb el Centre de Documentació del MNAC i el Centre de Recerca en Informació, Comunicació i Cultura de la Universitat de Barcelona. La jornada[2] es va celebrar online i va comptar amb uns 300 inscrits, amb una mitjana de 150 persones connectades, aproximadament. A posteriori es va publicar una ressenya al blog del MNAC, que inclou els continguts audiovisuals[3].

"Ask a curator day"

El 16 de setembre va tenir lloc *l'Ask a Curator*, un dia internacional dedicat a connectar els conservadors de museus amb el públic. Des del nostre perfil a Twitter vam realitzar piulades dedicades a l'Arxiu Històric i la col·lecció de llibre antic, i també vam piular el vídeo que vam realitzar durant el confinament. No es va rebre cap pregunta per part del públic.

"Ask an archivist day"

El 7 d'octubre es va celebrar el dia internacional "Ask an archivist day". Vam participar amb una piulada, sense rebre cap pregunta.

2.6.2. Internet i xarxes socials

Vídeo durant el confinament

A l'inici del confinament els membres de l'equip ens vam gravar des de casa explicant en què estàvem treballant cadascú. El vídeo està disponible en línia.

Guia "World guide to libraries"

[2] https://www.museunacional.cat/ca/activitats/jornada-de-ciencia-oberta-i-comunicacio-cientifica
[3] https://blog.museunacional.cat/ii-jornada-de-ciencia-oberta-i-comunicacio-cientifica/

Vam proporcionar als editors de la *World Guide to Libraries* informació de contacte i descriptiva sobre les nostres col·leccions i serveis.

Recursos electrònics durant el confinament

A petició del departament de Comunicació, vam elaborar un recull de recursos electrònics divulgatius sobre ciències naturals. Les companyes d'aquest departament en van compartir alguns amb el compte Twitter principal, fent esment al Centre de Documentació. Per exemple, *Ancient Earth*.

Twitter

Durant el confinament l'ús de Twitter va ser intensiu, per potenciar la comunicació.

En el primer trimestre, les piulades del nostre compte @MCNBbiblioteca es van visualitzar 459 vegades per dia i van provocar 111 clics en contingut, amb una interacció o "engagement" d'1,1% (considerat molt bo). La piulada amb més visualitzacions va ser una que anunciava la disponibilitat dels butlletins de noves adquisicions de la Biblioteca i la Mediateca, amb prop de 3.400 "impressions". La que va generar una major interacció (4,1%) estava relacionada amb el producte DocuMuseus.

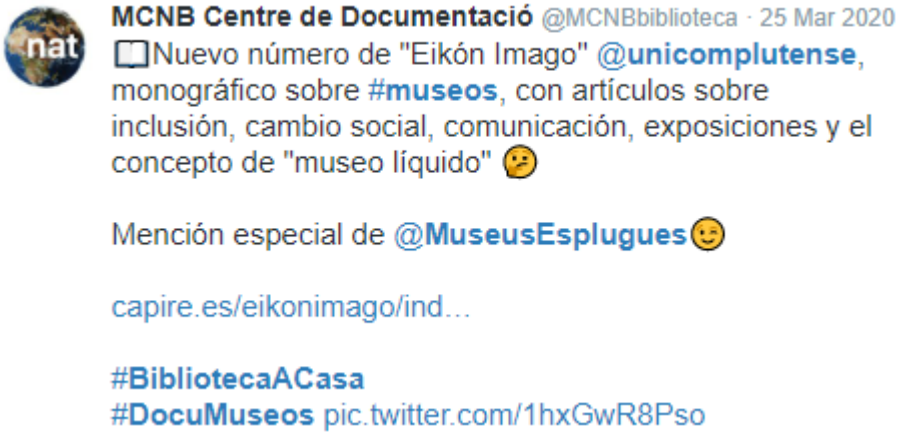

El segon trimestre l'impacte del nostre perfil va millorar, ja que el nombre de visualitzacions diàries va pujar a 546, l'obertura de enllaços va augmentar fins 211, i es va produir una interacció d'1,5%. Quant als "top tweets", la publicació que va produir més visualitzacions va ser la que recomanava lectures per a Sant Jordi, i la

que va tenir un percentatge d'interacció més alt (4,7%) estava relacionada amb #literatura. Les dues es van publicar el mateix dia amb motiu de Sant Jordi.

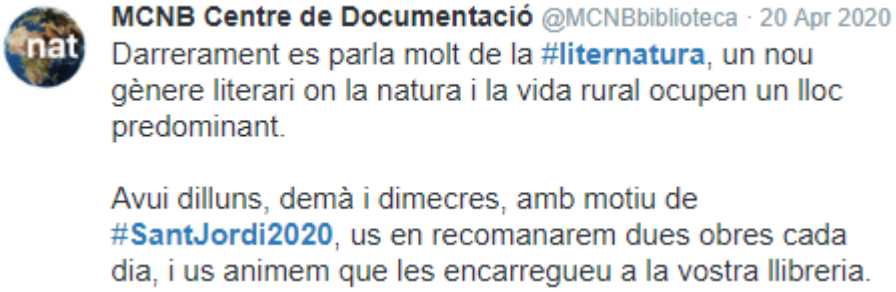

Al tercer trimestre es va fer evident el període de vacances, amb una davallada de visualitzacions diàries (208) i enllaços pitjats (65), però l'índex d'interacció es va mantenir força alt (1,4%). Les piulades més importants van correspondre al Llibre del Mes (2.186 vegades vist) i a la difusió d'una tesis doctoral (19,3%).

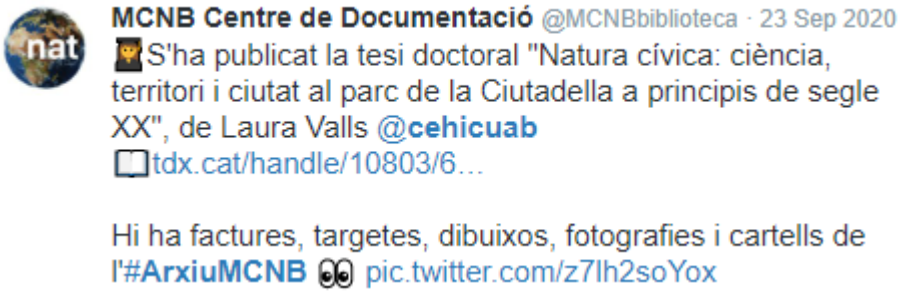

Per últim, el quart trimestre va comportar la pujada de les visualitzacions diàries (479) i un excel·lent "engagement rate" (2,2%), amb l'obertura de 207 enllaços.

La piulada més vista va ser la del 14 octubre relativa a la 2a Jornada de Ciència Oberta (vegeu més endavant), amb més de 2.700 visualitzacions, i la que va generar més interacció (5,8%) es va produir uns dies després, presentant la ponència inaugural de la mateixa jornada.

A finals de novembre es va començar un fil de piulades[4] dedicat a la difusió de les publicacions de la Junta de Ciències Naturals de Barcelona, enllaçant amb els registres bibliogràfics creats a Dialnet i que apunten als PDF escanejats presents al portal del Museu[5].

En aquest mes i escaig es van realitzar 15 piulades, recollint més de 8.300 visualitzacions i generant 23 consultes al text complet dels llibres. Durant l'any 2021 hem continuat aquest fil, amb l'objectiu de difondre la col·lecció sencera.

[4] https://twitter.com/MCNBbiblioteca/status/1329765700337086465
[5] http://other.museucienciesjournals.cat/publicacions-de-la-junta-de-ciencies-naturals/

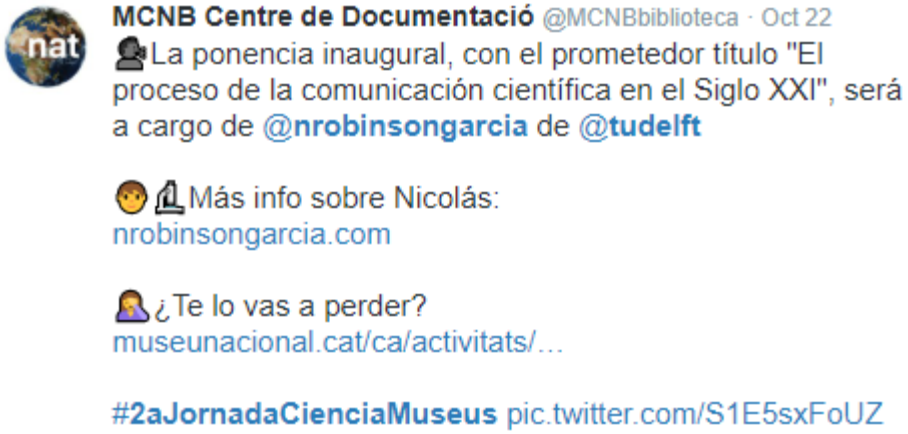

Globalment, considerem que, dins les nostres limitacions de recursos, estem realitzant una tasca de difusió prou bona i exitosa a Twitter. Per a l'any que ve, esperem seguir penetrant en la xarxa social per tal de guanyar presència virtual i impacte dels nostres productes i serveis d'informació.

3. Processos clau - productes

3.1. Guies de lectura

Abelles

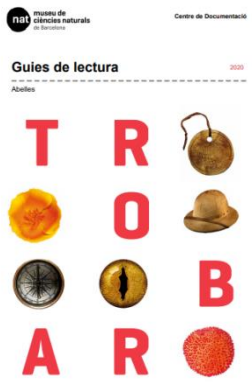

Una vegada més, el Centre de Documentació es va sumar a les activitats i accions programades entorn a una exposició temporal del Museu, en aquesta ocasió la de producció pròpia *Més que abelles: pol·linitzadors i flors, la vida en joc*.

El canvi climàtic i la literatura CLI-FI

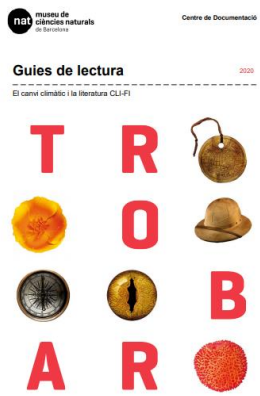

El propòsit d'aquesta guia va ser donar a conèixer el gènere de ficció climàtica, ben representat a la secció de ficció de la Mediateca.

3.2. Novetats bibliogràfiques

Vam publicar trimestralment aquest butlletí amb les cites dels documents ingressats al nostre fons sigui per compra, obsequi, donació o intercanvi.

El desembre vam publicar un número especial dedicat al llibre infantil, també en versió castellana per augmentar-ne la difusió.

- Especial infantil Nadal 2020
- Octubre-desembre 2020
- Juliol-setembre 2020
- Abril-juny 2020

3.3. El Llibre del Mes

Durant el 2020 vam ressenyar 4 llibres i una revista. Mitjançant el següent llistat podeu accedir-hi:

Krief, Sabrina; Krief, Jean-Michel. "Les chimpanzés des monts de la lune". Paris: Muséum National d'Histoire Naturelle, Belin, 2014. 263 p. ISBN 978-2-7011-8308-4.

Nogués, Alex; Asiain Lora, Miren. "Un milió d'ostres dalt de la muntanya". Barcelona: Flamboyant, 2019. 40p. ISBN 978-84-17749-36-1

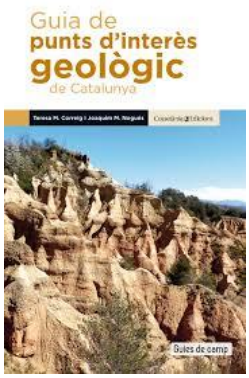

Correig, Teresa M.; Nogués, J. M. "Guia de punts d'interès geològic de Catalunya". Valls: Cossetània Edicions, 2020. 174 p. ISBN 9788490349106

"Pantera: magazine kids save planet". Altea (Alicante): Savanna Books, 2019-. ISSN 2695-3927.

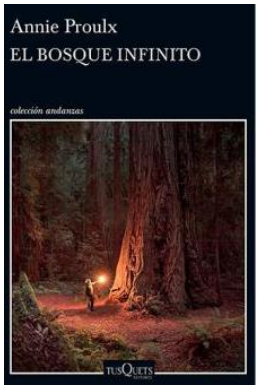

Proulx, Annie. "El bosque infinito". Barcelona: Tusquets, 2018. 840 p. ISBN 978-84-9066-337-0

3.4. Documuseus

Aquest producte documental, creat el 2019, va tenir continuïtat durant el 2020 any. Es va enviar mensualment, excepte els mesos d'agost i desembre, amb un total de 10 butlletins. Al tancar l'exercici, l'edició catalana tenia 44 subscriptors i la castellana (DocuMuseos), 32. Va originar 64 peticions de documents.

4. Processos clau – serveis

4.1. Informació i atenció al públic

Usuaris i consultes

Total usuaris atesos	2020
Presencials	4.392
No presencials	4.584
TOTAL	**8.976**

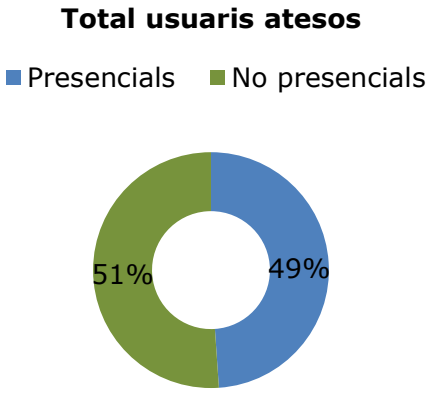

Tipologia usuaris Biblioteca	2020
Biòleg/Geòleg	83
Estudiant	18
Altres professions	9
Aficionat	105
TOTAL	**215**

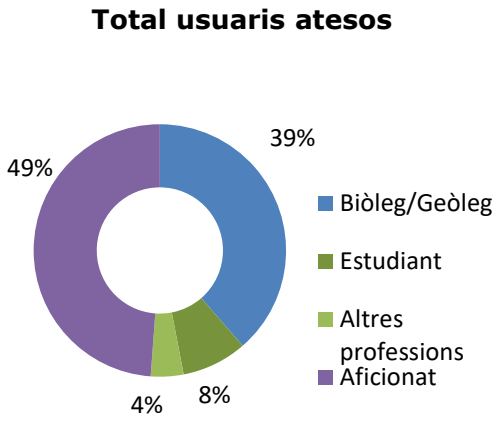

Tipologia usuaris Mediateca 2020

	Infants	Joves	Adults	Majors 65	TOTAL
Gener	423	55	500	31	**1009**
Febrer	340	42	400	15	**797**
Març	145	5	159	9	**318**
Abril	0	0	0	0	**0**
Maig	0	0	0	0	**0**
Juny	0	0	0	0	**0**
Juliol	0	0	0	0	**0**
Agost	0	0	0	0	**0**
Setembre					**0**
Octubre	279	8	317	7	**611**
Novembre	169	3	202	1	**375**
Desembre	218	5	282	11	**516**
TOTAL	**1.574**	**118**	**1.860**	**74**	**3.626**

Tipologia usuaris Mediateca

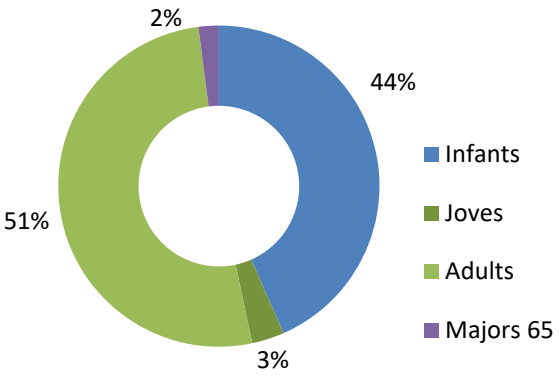

La tipologia d'usuaris triada per a la Mediateca contempla els infants, els joves, els adults i els majors de 65 anys.

No incloem indicadors de consultes no presencials perquè són poc significatives.

Des que vam reobrir la Mediateca els caps de setmana, a partir de l'octubre, vam tenir una afluència massiva de visitants, fet remarcable ateses les restriccions de mobilitats vigents aleshores, que només permetien l'accés als ciutadans de Barcelona.

Degut a la reducció de l'aforament, algunes persones esperaven uns 30 minuts per entrar, però val la pena esmentar que tothom es va mostrar comprensiu i col·laborador davant les mesures de protecció per la Covid establertes.

Una acció que va tenir molt d'èxit va ser exposar les novetats en una taula adossada a la paret de vidre que dona al vestíbul: gairebé tothom les volia consultar.

Matèries consultades Biblioteca 2020	
Vertebrats	39
Invertebrats	272
Geologia	54
Paleontologia	56
Mineralogia	16
Museologia	96
Arxiu	67
Altres	266
Suport a la Recerca	64
TOTAL	**930**

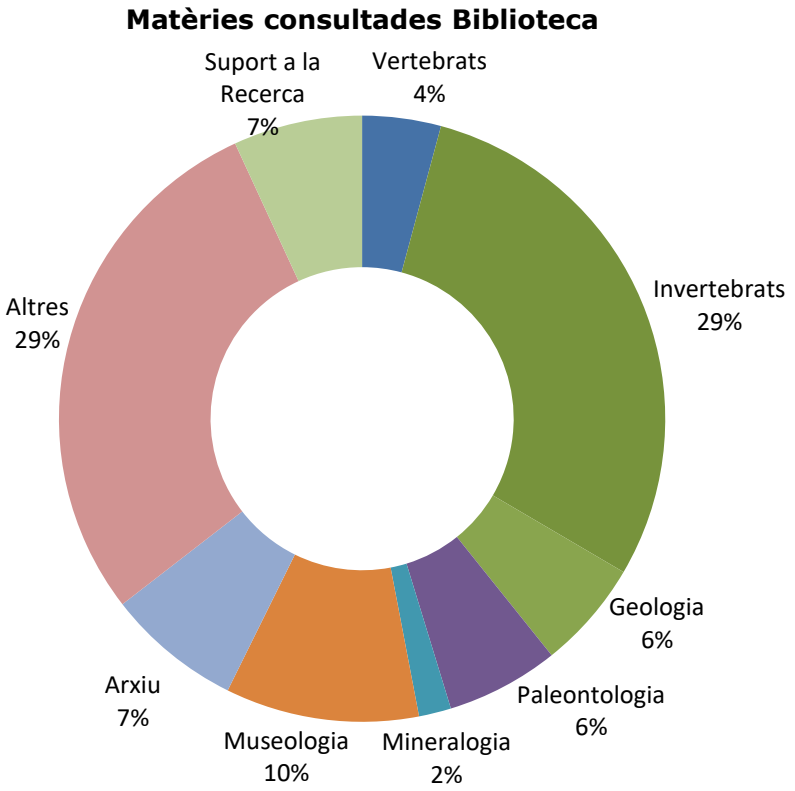

Com és habitual, la matèria més consultada correspon als artròpodes. Les consultes a l'Arxiu Històric continuen sent elevades. El bloc "Altres" aplega temes com ara medi ambient, biogeografia, comportament, espeleologia...

Matèries consultades Mediateca 2020

Obres de referència	0	Animals. Zoologia	30
Ciència i tecnologia	27	Comportament i sons. Etologia. Bioacústica	8
Natura (fauna, flora i gea)	334	Invertebrats no artròpodes	23
Parcs Naturals	4	Insectes. Entomologia	10
Conservació. Medi ambient	30	Vertebrats	1
Univers. Astronomia. Geoplanetologia	33	Peixos	10
Minerals. Mineralogia. Gemmologia	39	Amfibis	1
Roques. Geologia. Oceanografia	24	Rèptils	2
Volcans. Vulcanisme	6	Aus	20
Temps. Meteorologia	5	Mamífers	25
Aigua. Hidrologia. Limnologia	5	Balenes i dofins. Cetacis	8
Fòssils. Paleontologia	16	Goril·les i ximpanzés. Primats	84
Dinosaures	11	Jardins i horts. Jardineria. Horticultura	4
Homínids. Home prehistòric.	4	Abelles. Apicultura	10
Biologia	13	Animals de granja. Animals domèstics	4
Ecologia	3	Expedicions científiques	6
Evolució	22	Narrativa adults	32
Plantes, flors i arbres. Botànica	32	Llibres infantils	2.746
Bolets. Micologia	12		

TOTAL: 3.644

4.2. Préstec

Préstec personal

Suports consultats a la Mediateca	2020
Llibre	3.240
Revista	314
CD	6
DVD	84

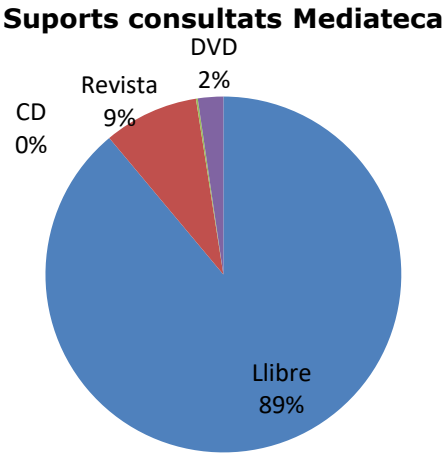

Préstec personal	2020
Biblioteca	29
Mediateca	533
TOTAL	**562**

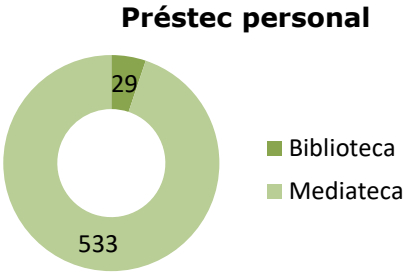

L'interès de la ciutadania per reprendre els hàbits culturals es va fer palès sobretot en l'ús d'aquest servei. Moltes persones es van fer sòcies de la Mediateca a partir que vam reobrir, una dada significativa és que només a l'octubre vam emetre més carnets que durant gener i febrer i vam multiplicar per quatre el nombre de préstecs. La major part eren com a suport per a treballs escolars d'infants entre 5 i 12 anys.

Durant tot l'any vam expedir **73** nous carnets de préstec. El nombre total de carnets a final d'any era de **2.315**.

Préstec interbibliotecari

Quan atenem les peticions d'altres biblioteques, actuem com a **proveïdors** i quan som nosaltres que demanem documents a d'altres biblioteques estem fent de **clients**. Gestionem el préstec interbibliotecari amb procediments diferents segons cada modalitat i també portem el control estadístic per separat.

Préstec interbibliotecari	2020
Clients	130
Proveïdors	62
TOTAL	**192**

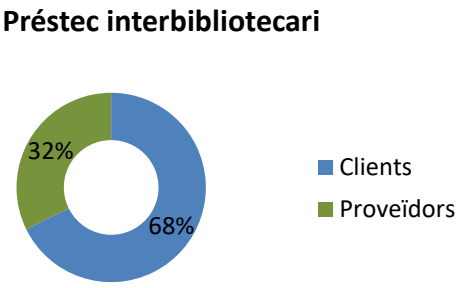

Nosaltres ens beneficiem clarament pel que fa als articles perquè n'obtenim més que no pas en servim. En canvi, prestem més llibres que no pas en demanem.

Tipologia de documents	2020
Monografies demanades	5
Monografies prestades	21
Articles demanats	125
Articles servits	41
TOTAL	**192**

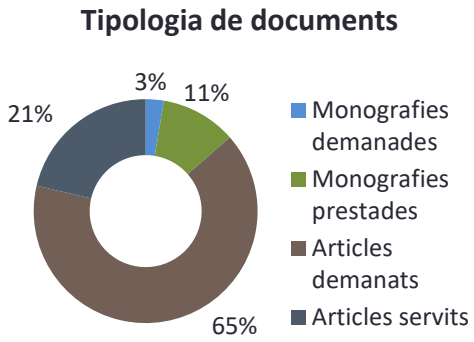

4.3. Reproducció de documents

Durant el 2020 hem fet un total de **15.092** còpies (paper i PDF). Tots els indicadors són referits només a la Biblioteca i a l'Arxiu perquè el nombre de les que es realitzen a la Mediateca no és rellevant.

Reproduccions per tipologia documental

Tipologia documental	2020
Monografies	2.621
Revistes	7.344
Arxiu	5.127
Mapes	0
TOTAL	**15.092**

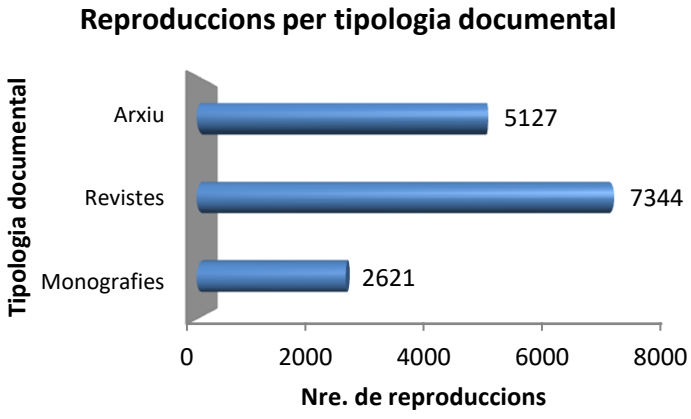

Reproduccions per matèries

Matèries	2020
Vertebrats	325
Invertebrats	4.381
Geologia	271
Paleontologia	1.899
Mineralogia	18
Museologia	2.362
Arxiu	5.127
Altres	709
TOTAL	**15.092**

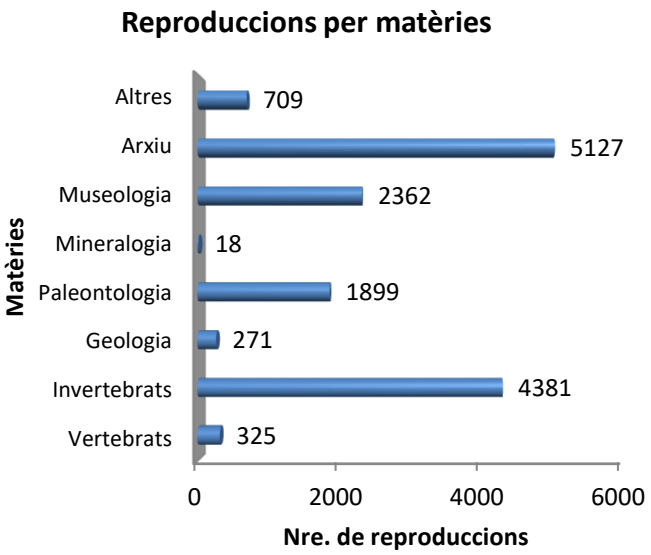

Reproduccions per tipologia d'usuari

Tipologia d'usuari	2020
Lectors	14.120
CSIC	186
Institucions	623
Internacional	112
REBIUN	51
TOTAL	**15.092**

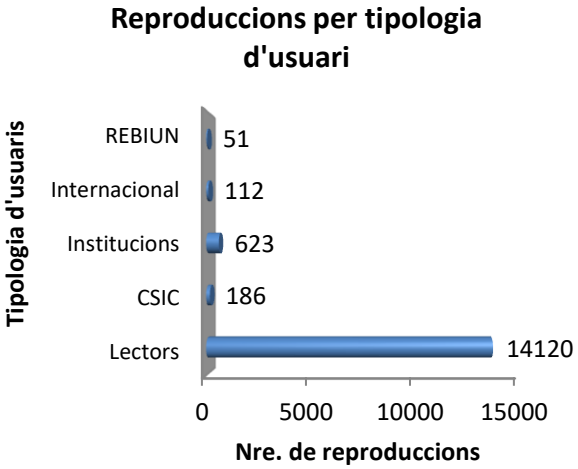

Els gràfics mostren que les matèries més reproduïdes són també les més consultades. Quant als suports, observem que els documents d'Arxiu no tenen tanta consulta com els llibres però en canvi generen moltes més reproduccions; això es deu a que hi ha expedients amb moltes pàgines.

Poc a poc, va augmentant el nombre de peticions procedents d'organismes internacionals.

4.4. Suport a la recerca i a la difusió científica

4.4.1. Control i difusió de la producció científica institucional

RECERCAT

El 19 de febrer es va publicar al blog del Museu (https://blog.museuciencies.cat/2020/02/el-repositori-dacces-obert-del-museu-difonent-i-preservant-la-recerca/) una notícia sobre el repositori de l'MCNB al si del RECERCAT. Es va fer menció que es tracta del primer repositori de la recerca en obert d'un museu a Catalunya i a Espanya, i que també, de manera complementària, el CD manté un perfil a Google Acadèmic (https://scholar.google.com/citations?user=mnPpbhAAAAAJ), on consta tota la producció científica institucional. El CSUC, gestor de la plataforma RECERCAT, se'n va fer ressò en el seu blog (http://blog.csuc.cat/?p=19079), i la notícia es va distribuïr a les llistes Iwetel, MUSAS i BibCat.

Durant el confinament es va treballar de manera intensiva amb RECERCAT, arribant a uns 500 registres. De moment, al repositori RECERCAT s'han catalogat i pujat només les publicacions posteriors a 2017, sempre que sigui possible compartir-les en accés obert.

Google Scholar

A finals d'any s'havia arribat uns 1650 registres. En aquesta eina, a diferència del repositori, s'han entrat les referències de totes les publicacions, independentment de si estan en accés obert o no i la data de publicació. Aquestes referències s'han lliurat als gestors d'Omnimus, on es treballa en la homogeneïtzació de la informació bibliogràfica i la uniformitat de les autoritats, per tal de subministrar referències bibliogràfiques a les cerques relacionades amb persones, col·leccions, etc.

Web of Science

A la col·lecció principal ("Core collection") hi ha 254 articles i publicacions pertanyents al període 1987-2020, on al menys hi ha un autor vinculat al Museu. Val a dir que hi pot haver inclusions errònies (noms d'institucions semblants a la nostra en les signatures), així com omissions (perquè el nom de la nostra institució no hagi estat ben indicat). Fins el 2019 hi havia 209 referències, de manera que el 2020 es va produir un increment del 22%.

Scopus

Tot i que l'any 2019 va tancar amb 209 publicacions a Scopus, la tasca de control d'autoritats i del nom institucional del Museu i les seves variants va provocar la identificació de molts més registres, arribant fins a la xifra de 406 publicacions, pertanyents a 85 autors. És habitual que a per a un mateix autor o institució apareguin més publicacions a Scopus que a WoS, ja que la primera té una cobertura més àmplia, o menys selectiva, segons es miri.

Dialnet

Durant tot l'any es va treballar de manera intensiva en la identificació d'autors que van tenir o tenien una vinculació total o parcial amb la nostra institució. Així, a finals de l'any, s'havien detectat 119 autors.

4.4.2. Suport al personal investigador

Durant el confinament vam enviar al personal investigador del Museu manuals sobre l'ús de bases de dades i materials de suport a la publicació i difusió científica. Posteriorment, quan ja havíem tornat parcialment a la presencialitat, ens vam reunir amb els departaments de Paleontologia i d'Artròpodes per informar sobre el gestor de referències Mendeley.El nombre de consultes ateses per aquest servei, 64, va doblar el de l'any anterior.

4.4.3. Suport a la difusió de publicacions

Revistes publicades pel Museu

S'ha seguit, anotat i compartit l'impacte de les revistes publicades pel Museu.

A més de a la web pròpia del Museu[6], es troben també a **Dialnet** i **RACO**. El Centre de Documentació s'encarrega de la introducció dels números actuals (no dels retrospectius) a Dialnet i per això les estadístiques només són visibles per a nosaltres. En canvi, les estadístiques de RACO estan disponibles públicament[7].

Amb les dades disponibles a Dialnet i RACO, vam elaborat aquesta taula:

	Dialnet		RACO	
Revista	**Contingut**	**Visites al mes**	**Contingut**	**Visites al mes**
ABC	Des de 2001	1822	Des de 2001	2957
AMZ	Des de 2017	230	Complet (2003-)	542
TMGB	Complet (1990-)	654	Complet (1990-)	345
MZ	Sense contingut	0	Complet (1958-)	936
TMZ	Sense contingut	55	Complet (1979-)	0
Monografies	Complet (2003-)	112	Complet (2003-)	148

Tot i que no sabem si els dos portals segueixen els mateixos criteris i si les dades són realment comparables, podem veure que, tret del cas de TMGB i TMZ, RACO genera més visites (incloses totes les consultes i descàrregues) que Dialnet. Això podria resultar sorprenent si tenim en compte que l'audiència és molt més àmplia a Dialnet (Iberoamèrica) que a RACO (Catalunya). Tanmateix, s'ha de tenir con compte que RACO està indexat al recol·lector europeu OpenAire, la qual cosa augmenta notablement la seva visibilitat.

Sigui com sigui, queda constància que ABC és la revista que rep més visites. També és la que publica més articles i la que disposa d'una millor indexació i impacte a les bases de dades científiques, i aquests fets estan relacionats.

[6] http://museucienciesjournals.cat/

[7] https://www.raco.cat/raco/index.php/participant-statistics/?publisher_id=97&publisher_title=Museu%20de%20Ci%C3%A8ncies%20Naturals%20de%20Barcelona

A més a més de les visites rebudes, RACO proporciona unes estadístiques pròpies. Aquí trobem "Els 10 països més actius", que, amb dades de tancament de l'any 2020, compten amb els EUA com el primer país des d'on arriben els accessos a les revistes publicades per l'MCNB, amb una tercera part d'elles. Després va la Xina, amb quasi una altra tercera part, i Espanya al tercer lloc amb només un 11%. Després segueixen països de parla hispana, excepte el Regne Unit i Alemanya, però ja amb percentatges residuals.

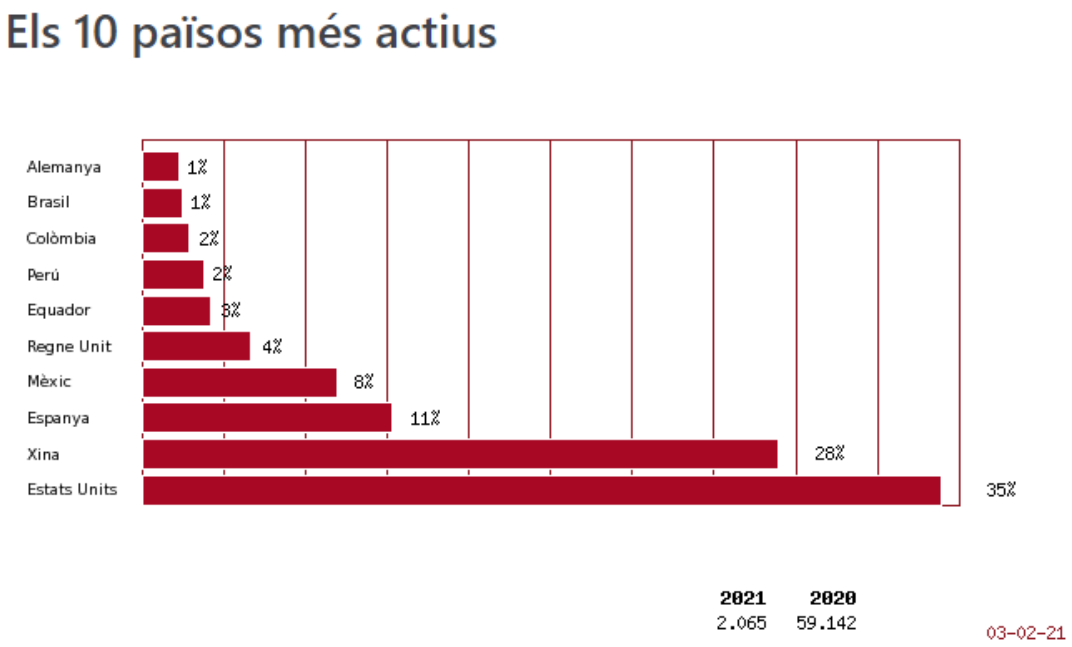

Per últim hi ha els 30 articles més consultats, per any. Aquesta informació es pot consultar a l'abans mencionada URL de RACO. Per al 2020, la majoria d'aquests 30 articles pertanyen a la revista ABC, començant per "Impact of power lines on bird mortality in a subalpine area".

Dialnet també ofereix una informació específica i no comparable, com ara el nombre d'usuaris subscrits a alertes de cada revista.

- ABC: 694
- AMZ: 21
- TMGB: 68
- MZ: 18
- TMZ: 15
- Monografies: 20

Quant a d'altres plataformes, la revista ABC apareix al ràngquing Google Scholar de l'any 2020, amb un índex H de cinc anys igual a 11 i una mitjana de 15.

Al ràngquing REDIB (Red Iberoamericana de Innovación y Conocimiento Científico), fet segons els recomptes de cites de la Web of Science, també apareix l'ABC, en el lloc 98 d'un total de 1070, i el número 10 sobre 55 a la categoria de Ciències de la Vida.

Les altres dues revistes, Arxius de Miscel·lània Zoològica i Treballs del Museu de Geologia de Barcelona, tenen fitxes tant a Google Scholar com REDIB, però no figuren als seus rànquings per manca de cites (en el cas de GS) o cobertura (en el cas de REDIB, ja que no estan indexades a WoS).

Catalogació a Dialnet

Durant l'any es van entrar 118 articles de revista, 206 capítols de llibre, 35 llibres i 303 autors a la base de dades Dialnet.

En relació amb les estadístiques de consulta, a finals de 2020 hi havia 1.612 alertes subscrites a les revistes mantingudes pel Centre de Documentació. Això va suposar un increment de 87 noves subscripcions respecte de l'any anterior. El total dels exemplars de revista catalogats per nosaltres va generar l'enviament d'una mitjana de 117 alertes per correu electrònic al mes. D'aquesta manera, la tasca catalogràfica del Centre de Documentació continua tenint un impacte important en la comunitat científica catalana i hispanoamericana de Dialnet (val a dir que s'hi introdueixen tant revistes del Museu com d'altres títols, així com llibres de la nostra col·lecció o en obert).

4.4.4. Suport al Departament de Col·leccions

Vam continuar actualitzant un perfil de Google Scholar[8], en col·laboració amb el Departament de Col·leccions. S'hi introdueixen referències d'articles i publicacions als quals figurin espècimens del Museu, siguin escrits per persones vinculades al Museu o no. En un futur proper es pretén emprar aquest perfil per a realitzar i publicar un estudi sobre l'impacte de les col·leccions del Museu en la literatura científica.

[8] https://scholar.google.com/citations?user=XEiy6VgAAAAJ

5. Processos de suport

5.1. Distribució de les publicacions del Museu

El 2020 vam distribuir entre les entitats amb les quals tenim acords d'intercanvi els volums 43.1 i 43.2 de la revista "Animal Biodiversity and Conservation".

El volum 25 de "Treballs del Museu de Geologia de Barcelona" ja no va sortir en paper, tenim pendent informar-ne a les entitats de l'intercanvi.

5.2. Conservació i emmagatzematge

Després de reobrir la Biblioteca, per tal de fer lloc als despatxos per guardar els documents en quarantena, vam inventariar tots els duplicats que havíem anat reunint de les darreres donacions rebudes i els vam oferir a la xarxa RECIDA. Els que no va voler ningú, després de consultar-ho amb la Biblioteca de Catalunya els vam dur a reciclar el paper.

A finals d'any, ja pensant en el futur trasllat, vam actualitzar els amidaments de totes les col·leccions de Biblioteca en cada un dels edificis: Museu Martorell i Laboratori de Natura.

5.3. Processament del fons documental

Catàleg Col·lectiu del Patrimoni Bibliogràfic de Catalunya

El temps guanyat per la supressió dels serveis presencials ens va permetre treure del calaix una de les tasques que teníem pendents des de fa anys per falta de personal.

A finals dels anys 80 del segle passat, quan les biblioteques de Geologia i Zoologia eren dos centres independents, la Biblioteca de Catalunya va enviar a sengles equipaments un equip de catalogadores per descriure els llibres anteriors al 1900 i introduir-los al Catàleg Col·lectiu del Patrimoni Bibliogràfic de Catalunya. La tasca no es va completar i els registres contenien errades.

Després de contactar amb la Núria Fullà, responsable del CCPBC vam planificar conjuntament la metodologia per escometre la feina pendent. L'actuació va consistir a identificar els llibres del fons Antiquària que figuren al CCPBC, però que al CCPBC no posa que són nostres, i també els llibres del fons Antiquària que no figuren al CCPBC.

Arxiu Històric

Entre les tasques per millorar la base de dades es van crear 79 noves autoritats i es van revisar els camp "Titol" i "Abast i contingut" de la totalitat dels registres per detectar i corregir errades tipogràfiques, ortogràfiques i de nomenclatura. I també vam identificar les institucions que conserven fons relacionats amb els nostres arxius, com ara l'Ajuntament de Barcelona, el Parc Zoològic, el Jardí Botànic, l'Institut Botànic, el Museu Geològic del Seminari de Barcelona, entre altres.

Es van incorporar a la base de dades, directament a Atom, 2 grans blocs de documentació i un altre de menors dimensions, el que va suposar la creació de **124 nous expedients**:

- Documentació del despatx de Direcció del Museu Martorell transferida a l'arxiu el 2011 i 2016, corresponent al Museu de Geologia i, en gran part, a la commemoració del seu centenari (anys 1978-1997).
- Documentació del Departament d'Educació del Museu de Zoologia transferida a l'arxiu el 2020 (dels anys 1979-1989). En aquest cas, degut al mal estat d'algunes capses que presentaven els marges malmesos per rosecs de rosegadors, es van eliminar els contenidors originals tot conservant la informació que hi estava anotada, sempre que es va considerar pertinent al contingut.
- El març, la Sra. Carme Ensesa, neta de Francesc d'Assís Darder i Llimona, donà al nostre museu un conjunt de documents personals de l'il·lustre naturalista i primer director del Parc Zoològic de Barcelona. S'hi inclouen papers de caire científic, acadèmic, professional i de la seva vida associativa i projecció pública. Així com un lligall contenint documents sobre la seva mort: un recull de cartes de condol i retalls de premsa.

Es van catalogar un conjunt de documents gràfics: cartells i invitacions d'exposicions del Museu i segells recuperats de diferents èpoques.

Expedients digitals:

El febrer de 2021 es va transferir a l'Arxiu Històric un seguit de documents vinculats al projecte de restauració de l'edifici del Castell dels Tres Dragons iniciat el 1990: es tracta d'un total d'11 fitxers digitals (nascuts en paper però digitalitzats i conservats, en còpia digital, probablement amb motiu del nou projecte de rehabilitació de dit edifici i de reorganització i centralització del Centre de Documentació al complet (Id2826-01/-11). Es van descriure a Atom i es va redactar el procediment "La gestió dels objectes digitals al sistema ATOM".

Durant tot l'any vam atendre les consultes provinents de l'Institut Botànic de Barcelona relatives a la catalogació de documentació d'arxiu sobretot de reculls facticis i nivells de descripció, en general, i sobre el sistema i la indicació de com es cataloga amb el sistema ATOM.

Arxiu Fotogràfic

La feina ha consistit bàsicament a estudiar el procediment per a l'establiment de metadades per a les fotografies digitals:

1. Seleccionar els llenguatges de metadades, Atom treballa amb Dublin Core
2. A més de les que assigna el programa a cada ID, s'ha optat per a informar les EXIF i/o XMP (estàndards internacionals).
3. Selecció de programari lliure o disponible al Museu per introduir les metadades (Irfanview / XnView / EXIF Tool).
4. Intentar que les fotografies arribin al Centre de Documentació amb un mínim de dades: autor / menció de drets / títol / data / paraules clau.

Montserrat Navarro
Cap del Centre de Documentació

Barcelona, 9 de desembre de 2021